

החברותא

בס"ד ערש"ק פ' יתרו כ' שבט תשס"ד

החברותא גטאן פנימי לחברים גליון מס 220

פנינים יקרים

וישמע יתרו וכו' (י"ח, א) פרש"י מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. לכאורה מה המיוחד בשמיעת יתרו הלא הכל שמעו, אלא יתרו שמע והבין "הער האם דערערט" והסיק מסקנות כמש"כ ויקח יתרו-ויבא יתרו. משא"כ אחרים אפילו ששמעו נשארו בשלהם.

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה וגו' (י"ח, א) גדלותו של יתרו שאפשר לו לעבור מתואר כהן מדים לתואר חותן משה ... וכן ראינו בהמשך ויקח יתרו - את צפורה אשת משה וכו' ולא נאמר את צפורה בתו...

(אהלה של תורה)

אשר הוא חונה שם הר האלקים (י"ח, ה) מקום שהצדיק חונה שם נעשה הר האלקים. כמאחז"ל (בתענית כא ע"ב) האדם מכבד את מקומו.

ויחד יתרו על כל הטובה וכו' (י"ח, ט) שיתרו היה שמח על כל הטובה אפילו כשהסתכל הלאה מן הטובה היה שמח מאד כי מצד הגשמה אף כשמסתכל על הסוף הוא טוב מאוד. כי בדרך העולם כל השמחות רק בשעתן ואם יסתכל על הסוף אין שום שמחה בעולם אבל אם יסתכל על הסוף של הסוף אז יש לו לשמחות.

(מתוך לקסי מור"ן)

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים וכו' (י"ח, יא) אלקים גמטרי' הטבע, דהיינו במושג אלקים כלול כל מה שנמצא בטבע, ועל זה מוסיף יתרו ואומר כי גדול ה' מכל האלקים - ה' גדול מכל כוחות הטבע ושולט עליהם. וד"ל.

וידי ממהרת וישב משה לשפוט את העם וכו' (י"ח, יג). אמר הכתוב משה ואהרן בכהניו ושמואל, (תהלים צט) דרשו חז"ל מצינו משה ושמואל כאחד, בא וראה מה בין משה לבין שמואל, משה היה נכנס לבא אצל הקב"ה לשמוע הדבור, ואילו שמואל הקב"ה היה בא אליו, כל כך למה? אמר הקב"ה בדין ובצדקה אני בא עם האדם, משה היה יושב ומי שהיה לו דין היה בא אליו ואילו שמואל היה מורה והולך בכל עיר ועיר ושפט את ישראל כדי שלא יצטערו לבוא אליו. אמר הקב"ה משה יבוא אלי לשמוע הדיבור ושמואל אני הולך ומדבר.

(לפי שמות רבה פז)

ואתה תחזה מכל העם - יראי אלקים אנשי אמת וכו' (י"ח, כא) כלומר יראי אלקים שהם אנשי אמת כולם יראי אלקים אמיתיים.

ואתה תחזה מכל העם (י"ח, כא) אתה תחזה ללמוד לקח בעבודת ה' "מכל העם" אף מאלה שהם בדרגות נמוכות ממך.

ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני (י"ט, ב) עתות הירידה שיש לאדם שאין לו שום חשק לתורה ועבודה זהו הכנה לעליה גדולה, והיינו ע"י הצעקה שצועק כשמתבונן על דרכיו ורואה שפלותו ויירדתו, כידוע דרשת חז"ל על רפידים שרפו ידיהם וזה היה הכנה למתן תורה שהוא תכלית חזק ידיים בדברי תורה ...

(צדקת הצדיק)

אנכי ה' אלקיך וכו' (כ, ב) מובא בספד"ק רמז ללמדנו על מדת האמת. כמו שנאמר ראש דברך אמת (תהלים קיט) האות הראשונה של עשרת הדברות -א, האות הראשונה של המשנה -מ, האות הראשונה של הגמ' -ת,

ביחד אותיות אמת.

אנכי ה' אלקיך וכו' עשרת הדברות נאמר בלשון יחיד. כי הכרת ה' והדעת להשיג גדולת ה' הכנה אינה דבר השווה לכל נפש. כל אחד מבין ומשיג לפי השגותיו הרוחניות יגיעה בתורה ועבודתו והתעסקותו בה.

(שפתי כהן)

זכור את יום השבת לקדשו (כ, ז)... באמת חסד גדול שעשה הקב"ה ביום השבת שלא להיות נטבעין לגמרי תוך הטבע, ז"ש כי ששת ימים עשה וכו' וינח ביום השביעי, והניח יום השביעי שלא נעשה בו מלאכה ממעשה בראשית כדי להיות מקום חירות שלא לטבוע תוך הטבע, וזה הוכן לבניי שהם בני עוה"ב ושבת מעין עוה"ב.

(שפת אמת)

שיחת הרא"ש ז"ע"א אג"א תש"ל, נכתב ע"י הר"ם ב"ר הכהן.

האמונה הפשוטה והשכלית

מהר מתפתחת אצלו הגאווה המסריחה היוצאת מתוך אותה ההבנה השכלית שהוא דבוק ברבש"ע ואין לו ממה לחשוש. הרי שמצד השכל אי אפשר להגיע אף פעם להבנה שאין לו ממה לחשוש.

מאידך המאמין באמונה פשוטה נושא בשלוה ובדומיה את כל מה שעובר עליו מפני שהלא הכל מאתו יתברך שמו ומפי עליון לא תצא הרע והטוב (איכה ג) נמצא שעל האדם להפריד הפרדה ברורה בין החלק האמונתי לחלק השכלי, כאשר הצד האמונתי משרה את השלוה ושקטות הנפש, וכאשר הצד השכלי מחייב תמיד להיות בפחד מהמציאות האנושי מפני שהוא קרוץ מחומר שאינו מציאות כלל.

כאשר ניצב לפנינו שני הדרכים בהכרת המציאות העצמי לעומת הכרת מציאות ה', עלינו לדעת שעיקר עבודתנו אינו על הצד האמונתי אלא על הפחד התמידי מהמציאות העצמי, והטעם לכך הוא כי בכל הקשור לאמונה הפשוטה אין לאדם שום חלק מעשי, נתבונן ונראה, האמונה שה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו אינה תוצאה מחשיבת האדם הלא מציאות זו שאינה קשורה כלל לחשיבה של האדם, ואשרי למי שזוכה ומאמין במציאות הזאת, אבל לחשוב שהאדם קרוץ מחומר ואשרי אדם שהוא מפחד תמיד וכד'. מחשבה זו פרי בחירתו של האדם. אשר עליו להתמיד במחשבה ולהעמיק בהכרה.

לאור הדברים האמורים עולה שהאדם בו זמנית תפוס בשני מצבים נגדיים (אשר בעצם הם משלימים זה את זה) בכח האמונה הפשוטה חי את הפשטות ואת התמימות

...האדם צריך להיות בפחד תמידי מהמציאות העצמית כי אליבא דאמת מה אני ומה חיי קרוץ מחומר, ככל שמתבונן האדם בהכרת המציאות העצמי מגלה שאינו מציאות כלל וכל מציאותו היא מציאות הוי' ברוך הוא.

והנה באמת אנו רואים דבר והיפוכו, היהודי המאמין בהשי"ת באמונה פשוטה אין לו כלל ממה לפחד הלא כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי (ותהלים קל"א) ומי שנמצא בחיק האמא ממה יש לו לפחד, וכ"ש כאשר נמצאים בחיקו של הקב"ה בודאי אין לו ממה לפחד כמו שאמר הכתוב (שם ל"ב) והבוטח בה' חסד יסובבנו, ובכל זאת אני ואבוי מי שנכנס לאדישות וחושב שאין לו ממה לפחד, עצם מחשבת הבטחון העצמי שיצור האדם עלול להביא אותו אל הפחת והתהום, אם כך איך באמת ניתן להחזיק מעמד בשני ההיפוכים הקוטביים, מצד אחד אין מקום לפחד ומצד שני מי שאינו מפחד עלול להגרר אל התהום?

אלא שיש הבדל בין אמונה לשכל, היהודי המאמין בהשי"ת באמונה פשוטה נמצא בשלוה פנימית בדבקותו בו יתברך ונמצא במצב של כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי. אבל כאשר מתחיל להעביר את החשיבה מתהליך של אמונה פשוטה לתהליך של דבר שכלי שם מתחילה ההסתבכות, כי כאשר מתחבר בחשיבה ההבנתית השכלית שאין לו ממה לחשוש מפני שהוא דבוק בהשי"ת אז משיג את ההיפוך, ההבנה השכלית שאין לו ממה לחשוש מכניס אותו למצב של בטחון עצמי מופרז. ואפילו שבתחילה האחיה הזאת היא דקה מן הדקה בכל זאת חיש

בפחד תמידי אף כאשר זוכה לראות איך הסי' מתגלה לעיני כל חי ולא לתת לעצמו להתפתות ולהמשך בשכלו אחר ההתלהבות של הנפש בהתגלות בורא אף באופן הנגלה לעיני בשר על פני אדמות.

הרא"ש סיפר על אחד החברים שהיה בתחושה של ירידה מחמת שהיה בפחד מעצמו והיה תוהה אם אכן הוא עובד ה' או לא. החבר חשב שהפחד החזק נובע מזה שנכשל בפועל בכל מיני עבירות. הרא"ש המשיך בסיפורו ואמר: ואני אומר שהחבר במצב של התקדמות בעבודת השי"ת ובהכרה עצמית וזה שהקב"ה מביא עליו את תחושת הירידה והפחד הוא מפני שהקב"ה רוצה שיעבוד אותו בלי שום סיפוק עצמי, ואם לא יהיה לו פחד לא יוכל להמלט מאיזה תחושת סיפוק על שזכה להתקדם עוד ועוד בהבנת הדרך שהיא דרך האמונה, ורק מחמת הפחד מהמציאות הנמצא בו הוא מתבטל אל השי"ת בפשטות ובתמימות ונוגע אל האמונה הפשוטה מבלי לערב איזה סיפוק עצמי. הרא"ש סיכם קטע זה ואמר שהפחד שיש לחבר אינו חסרון אדרבה הפחד מונע ממנו להכנס לנסיונות של גדלות...

השילוב בין האמונה הפשוטה להכרת השפלות מחייבת התחברות לעבודה העצמית בצורה העדינה ביותר. לכאורה אין כל סכוי שיוכלו לשלב את שני החלקים באופן המועיל ביותר, כי שפלות יתר עלול להכניס את האדם לכפיתיות ולעצבות. חסר בהכרת השפלות עלול ליצור תחושת גדלות עצמי, ובמיוחד כאשר הסי' צף על פני השטח האם מסוגל האדם בכח עצמו לשמור על האיזון בין שני החלקים, הלא כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ואיך נדרוש

ובכח השכל חי את הפחד התמידי שלא להכשל. המפגש בין האמונה הפשוטה לשכל הוא מפגש תמידי שאי אפשר להנתק מהם כלל וכלל.

הרא"ש הסביר את מהות האמונה הפשוטה ואמר: אמונה פשוטה אינו החלק פון אהרף עין (החשיבה על אמונה פשוטה היא חלק מהרף עין), האמונה הפשוטה עוברת כהבזק בחשיבה של האדם, וכאשר האדם מנסה לחזור על החוויה המיוחדת אשר האמונה הפשוטה הקרינה עליו הוא משחזר את האמונה דרך השכל ואז הוא נכנס לסכנה של משהו מן המשהו בגדלות העצמי בהתפעלות מזה שמשחזר את האמונה הפשוטה, והחשש הגדול הוא שהמשהו מן המשהו שנתפס אצלו יתפשט וילך עד שהאדם יכפור בה' לגמרי ויאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח). לכן יותר כדאי לאמץ ולחזק את השפלות העצמי בצד השכלי של האדם מאשר לשחזר את האמונה הפשוטה כנ"ל.

הרא"ש הוסיף ואמר שהאדם צריך לחיות בפחד מהמציאות העצמי ויתמיד בהכרה זו עד שלא יהיה לו היכולת לחשוב על מציאות אחרת כחלק מהמציאות האנושי, וכאשר תתעורר באדם איזה ניצוץ של תקוה טכנית יבין שאין זה מהכח האנושי המופעל מהשכל אלא שהכל מאתו יתברך שמו (כחלק מהאמונה הפשוטה שלית לי מגרמי כלום). כי אם ירשה לשכלו להתפעל כשרואה שישועתו קרובה (בענין פרנסה בריאות וכד') יכול ח"ו לאבד את מציאות ההוי' שבו, וימשיך אותו אל החשיבה העצמית בתחילה בהתפעלות שכלית כביכול בס"ד ואח"כ יגיע להתפעלות של כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ע"כ צריך להיות

במחשבה ובמעשה, בודאי יהיה זה חשוב מאד כי ישנם חברים שאינם מבינים את הדרך ועלולים לפרשם לא נכון ואו התוצאות עלולות להיות לא טובות, וכאשר החברים יהיו נדברים זה בזה וילבנו את הנושא הצריך בירור יוכלו להתקדם בתפקידם בעז"ה. אמנם יובהר שאין באסיפת חברים תחליף להדברות של כל אחד עם חברו. ולמעשה צריך כל אחד שיהיה לו חבר נאמן שדבוק אתו באמת שיוכל לעלות כל המחשבות וההרהורים וכל ההתלבטויות שיש לו במצבו ומטרתו בחיים. ועיקר היופי שיש בחברות היא הנכונות לקבל בקורת מהחבר המבקש טובתו וכאשר כל ההשתדלויות יצטרפו יחד יזכה להגיע לשפלות עצמית אמיתית ולבטול אמיתי אל השי"ת.

מהאדם להיות כל כך דייקן בשילוב בין האמונה הפשוטה להכרת השפלות? העצה המיועצת היא חבר נאמן בעבודת השי"ת! כאשר ישיח את מה שעובר עליו בענייני הרהורי הלב והפחד מהכשלון, יהיה לחבר בע"ה המלים הנכונים לישר נתיבים ולקבוע כוונים ברורים מתי ואיך להתיחס לאמונה הפשוטה ולפחד מהמציאות העצמי. אמנם לא יתכן שיהיה האדם מסוגל להעזר בחבר הנאמן רק לאחר שהאדם מוכן בכל עת לבקר את עצמו, כי כל זמן שאינו רואה את החשך של עצמו אין באפשרותו להתעורר מהשפעה חיובית הנוצר מהקשר שלו עם החבר הנאמן.

מהפרט אל הכלל אמר הרא"ש: שאם יש באפשרות שחברים יתאספו יחד וידברו על הדרך וילבנו את כל הנושא הדורש ליבון

שהשמחה במעונם

הר"ר איתי עמית ומשפ' להולדת הבן הר"ר יעקב עמית ומשפ' להולדת הנכד
הר"ר מרדכי ליברמן ומשפ' להולדת הנכד ואירוס' הבן
הר"ר יעקב קניגסבורג ומשפ' להולדת הבן הר"ר חיים בער וייזר ומשפ' להולדת הנכד
הר"ר נחמיה סגל ומשפ' להולדת הבת הר"ר צבי ראנד ומשפ' להולדת הנכדה
הר"ר בנימין זאב סגל ומשפ' להולדת הנכדה הר"ר גדליה סגל ומשפ' להולדת הנינה
הר"ר גרשון גולדשטיין להולדת הבת הר"ר מרדכי גולדשטיין ומשפ' להולדת הנכדה
הר"ר מרדכי שכטר ומשפ' להולדת הבת הר"ר שמואל שכטר ומשפ' להולדת הנכדה
הר"ר שמואל כץ ומשפ' להולדת הנכד
הר"ר אפרים כרמי ומשפ' להולדת הנכדה ואירוס' הבת
הר"ר שלמה כהן ומשפ' לנישואי הבת
הר"ר שמואל קלירס ומשפ' לאירוס' הנכד
הר"ר יאיר וינשטוק ומשפ' לאירוס' הבן

